

Regeringens proposition

1990/91: 79

om avgivande av förklaring enligt artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Prop.
1990/91: 79

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 januari 1991.

På regeringens vägnar

Lena Hjelm-Wallén

Sten Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att Sverige för ytterligare en femårsperiod erkänner den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som behörig i fråga om tvister rörande tolkningen och tillämpningen av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 januari 1991

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Johansson, Lindqvist, Lönnqvist, Thalén, Wallström, Löow, Persson, Molin, Sahlin, Larsson och Åsbrink

Föredragande: statsrådet S. Andersson

Proposition om avgivande av förklaring enligt artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

1 Föredraganden

1.1 Konventionen och dess tilläggsprotokoll

Den europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ratificerades av Sverige den 4 februari 1952 (prop. 1951: 165, UU11, rskr. 251). Senare har Sverige också ratificerat åtta tilläggsprotokoll till konventionen (prop. 1953: 32, 1964: 87, 1983/84: 31, 1984/85: 123 och 1985/86: 18). Genom det första, fjärde, sjätte och sjunde tilläggsprotokollet har antalet skyddade rättigheter utökats. Det andra protokollet reglerar behörigheten för den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att avge rådgivande yttranden till Europarådets ministerkommitté. De tredje och åttonde protokollen innefattar vissa förändringar i förfarandet inför den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna och domstolen för de mänskliga rättigheterna. Det femte protokollet gäller sättet att utse ledamöter i kommissionen och domstolen.

Den 23 oktober 1990 antog Europarådets ministerkommitté ett nionde tilläggsprotokoll. Det öppnades för undertecknande den 5 november 1990. Protokollet, som ännu inte har trätt i kraft, har undertecknats av Sverige. Protokollet ger den enskilde rätt att begära att ett mål hänskjuts till domstolens prövning. En sådan rätt är för närvarande tillerkänd endast kommissionen och den eller de stater som berörs av ett klagomål.

1.2 Domstolens nuvarande kompetens

Den 15 juni 1966 deponerade Sverige hos Europarådets generalsekreteraren en förklaring enligt artikel 46 i konventionen av innebörd att Sverige för en tid av fem år räknat från den 13 maj 1966 och under förutsättning av om-

sesidighet erkände att i alla frågor om tolkning eller tillämpning av konventionen samt av det första och det fjärde tilläggsprotokollet domstolens jurisdiktion skulle vara tvingande i och för sig och utan särskild överenskommelse (prop. 1966: 33, UU3, rskr. 152). Det svenska erkännandet av domstolens behörighet har senare förnyats för ytterligare femårsperioder (prop. 1971: 13, 1975/76: 120, 1980/81: 96 och 1985/86: 94) och löper således ut den 13 maj 1991. I fråga om bakgrunden till den svenska förklaringen hänvisar jag till vad dåvarande chefen för justitiedepartementet anförde i prop. 1966: 33.

Förutom Sverige har numera samtliga stater som ratificerat konventionen avgett förklaringar enligt artikel 46. Sedan år 1986 har Finland, Malta, San Marino och Turkiet avgett sådana förklaringar, Finland blev medlem av Europarådet år 1989 och anslöt sig till konventionen år 1990. Också rätten för enskilda att anföra klagomål till kommissionen har numera erkänts av samtliga konventionsanslutna stater sedan Cypern gjorde detta år 1989. Av Europarådets medlemsstater är det endast dess nyaste medlemsstat, Ungern, som inte har ratificerat konventionen.

Finland, Irland, Nederländerna och Schweiz har erkänt domstolens behörighet för obegränsad tid. Det schweiziska godkännandet av den enskilda klagorätten omprövas dock vart tredje år. Övriga stater har erkänt domstolens behörighet för tidsperioder varierande mellan två och fem år. Danmark, Island och Norge har liksom Sverige erkänt domstolens behörighet under en femårsperiod åt gången. Flera stater har i likhet med Sverige dessutom uppställt ömsesidighetsvillkor

1.3 Domstolens verksamhet

Som framgår av prop. 1980/81: 96 hade domstolen t. o. m. år 1980 meddelat utslag i 31 mål. I 18 av dessa mål fann domstolen att vederbörande stat hade brutit mot sina förpliktelser enligt konventionen. I två av målen riktades klagomål mot Sverige. Båda målen avsåg rätten till föreningsfrihet. Domstolen fann emellertid att någon kränkning av konventionen inte förelagat i något av målen.

Under perioden 1981 – 1990 har domstolen meddelat dom i 17 mål mot Sverige. I 14 av dessa mål har konventionsbrott konstaterats. Sju av de fällande domarna rör avsaknaden av möjlighet till domstolsprövning av beslut som fattats av svenska förvaltningsmyndigheter och av regeringen och som har ansetts röra den enskildes civila rättigheter enligt konventionen. Två av de fällande domarna rör frågor i anslutning till omhändertagande av barn enligt lagen (1980: 621) med vissa bestämmelser om vård av unga. De övriga fällande domarna rör andra rättsområden.

En redovisning av de domar som meddelats i mål mot Sverige finns i en till protokollet i detta ärende fogad *bilaga*.

Genom den tolkning som domstolen har gett vissa av konventionens bestämmelser har det visat sig att svensk rätt inte i alla delar stått i överensstämmelse med de åtaganden som Sverige har gjort genom att ansluta sig till konventionen. Domstolens avgöranden har lett till ett antal lagstiftningsåtgärder.

gärder på olika områden. Sådana åtgärder är också under beredning för närvarande.

Som en följd av domen i målet Sporrong-Lönnroth (dom 1982-09-23, Ser. A No. 52) har bl.a. införts en bestämmelse i 3 kap. 6 § expropriationslagen (1972: 719) av innebörd att ett expropriationstillstånd förfaller, om saken inte har fullföljts genom ansökan om stämning till domstol inom ett år från det att tillståndet beviljades (prop. 1987/88: 69, KU 38, rskr. 189).

Domstolens domar i målen Skoogström och McGoff (dom 1984-10-02 resp. 1984-10-26, Ser. A No. 83) har föranlett ändringar av de svenska häktnings- och anhållandereglerna i 24 kap. rättegångsbalken (prop. 1986/87: 112, JuU 7, rskr. 30). Ändringarna innebär bl.a. att häktningsförhandling alltid måste hållas inom 96 timmar efter det att den misstänkte blivit gripen eller ett anhållningsbeslut blivit verkställt. Detta har medfört att domstolarna numera ibland måste hålla häktningsförhandling på lördagar och söndagar samt andra helgdagar.

Domstolens domar rörande avsaknaden av möjlighet till domstolsprövning av vissa förvaltningsbeslut som ansetts röra den enskildes civila rättigheter har lett till att ett nytt prövningsförfarande (rättsprövning) har införts. Enligt lagen (1988: 205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut (prop. 1987/88: 69, KU 38, rskr. 189) skall regeringsrätten, på ansökan av enskild, pröva om ett avgörande som träffats av regeringen eller av en förvaltningsmyndighet som sista instans strider mot någon rättsregel. Förfarandet gäller sådana förvaltningsärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda.

För närvarande är sju mål mot Sverige anhängiga i domstolen. Tre av målen rör rätten till muntlig förhandling vid avgörande av brottmål i hovrätt, ett mål rör avvísning i ett utlänningsärende och ett mål rör rätt att nyttja en grustäkt. De återstående två målen rör frågor i anslutning till omhändertagande av barn.

Domstolen har sedan dess tillkomst fram till årsskiftet 1990/1991 avkunnat 235 domar. Antalet avgjorda mål är emellertid inte lika stort, eftersom domstolen ibland meddelar två domar i ett och samma mål. Den ena avser huruvida kränkning föreligger. Den andra domen avser skadestånd i de fall kränkning konstaterats. Under perioden 1959 – 1975 avkunnades inte mer än 20 domar. Under perioden 1976 – 1990 avkunnades 215 domar. Det skedde en markant ökning av antalet till domstolen hänskjutna mål från år 1982. År 1982 hänsköts 10 mål till domstolens prövning. År 1990 var siffran 61. De flesta av domstolens fällande domar har meddelats i mål mot Storbritannien (27), Österrike (15), Belgien (14), Sverige (14), Italien (13), och Nederländerna (13).

1.4 Kommissionens verksamhet

I detta sammanhang förtjänar också nämnas något om målutvecklingen i den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Under konventionens nu fyrtioåriga historia har antalet mål som kommissionen haft att behandla ökat avsevärt. Under åren 1955 – 1984 hade kommissionen att ta ställning till 11 295 registrerade klagomål från enskilda personer. Under

den senaste femårsperioden har antalet sådana klagomål ökat till mer än 1 000 per år. Under åren 1988 – 1990 var antalet registrerade klagomål 1 009, 1 445 resp. 1 657.

Det bör emellertid noteras att inte alla klagomål registreras. Kommissionen tillämpar ett summariskt förfarande i sådana fall då framställningarna uppenbart inte kan komma under dess prövning. I sådana fall läggs provisoriska akter upp. Antalet sådana akter uppgick åren 1988 – 1990 till mellan 4 000 och 5 000 per år.

Av de vid utgången av år 1990 registrerade klagomålen avser det största antalet Frankrike (248), Storbritannien (236), Österrike (159), Italien (154), Tyskland (146), Sverige (125), Nederländerna (109) samt Schweiz (107). Övriga länder har mindre än 100 klagomål registrerade. För Sveriges del har en kraftig ökning av antalet registrerade mål ägt rum sedan år 1982. Under åren 1980 – 1985 registrerades sålunda 11, 8, 18, 46, 51 resp. 64 klagomål mot Sverige. Åren 1986 – 1990 var motsvarande siffror 68, 77, 88, 84 resp. 125.

Ett stort antal av de klagomål som har riktats mot Sverige har prövats av kommissionen utan att något brott mot konventionen konstaterats. Åtskilliga har också avvisats av kommissionen av formella skäl. I några fall har staten och den klagande träffat överenskommelse i saken.

De klagomål mot Sverige som för närvarande är under handläggning vid kommissionen gäller frågor av skiftande art. Som exempel kan nämnas: frågor i anslutning till omhändertagande av barn för samhällsvård, rättegången i tryckfrihetsmål, rennärning, utvisning, utmätning och rättegångsförseelse.

1.5 Betydelsen av konventionsorganens rättspraxis

Den rättspraxis som utvecklas av konventionsorganen får allt större betydelse för konventionsstaternas interna lagstiftning. I de stater – de flesta – där konventionen utgör en del av den nationella rätten påverkar konventionen och rättspraxis den nationella rättstillämpningen direkt. Även i Sverige kan iakttas att konventionsorganens avgöranden i ökad utsträckning tas i beaktande vid tolkningen av svenska rättsregler. I lagstiftningsarbetet är det numera inte ovanligt att utförliga resonemang förs om konventionsförenligheten av sådana lagförslag som berör den enskildes konventions-skyddade rättigheter. Utvecklingen av praxis i Strasbourg måste således fortlöpande följas av regeringen, varvid är att notera att det inte enbart är målen mot Sverige som har betydelse. Också avgöranden i mål mot andra stater kan innehålla bedömningar och tolkningar som har betydelse för frågan om svensk rätt står i överensstämmelse med konventionen.

1.6 Ny förklaring enligt artikel 46

Jag återkommer nu till frågan om förklaring enligt artikel 46 i konventionen.

Sverige har nu under nära 25 år varit underkastad domstolens jurisdiktion. Samtliga konventionsanslutna stater har numera godtagit denna jurisdiktion. Det är enligt min mening naturligt att Sverige, när den nu

gällande svenska förklaringens giltighetstid löper ut, avger en ny förklaring enligt artikel 46, varigenom domstolens behörighet erkänns under en ny femårsperiod. Erkännandet bör även i fortsättningen förknippas med ömsesidighetsvillkor och avse domstolens behörighet enligt såväl konventionen som det första, det fjärde och det sjunde tilläggsprotokollet.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna att Sverige avger sådan förklaring som avses i artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna med de begränsningar som jag nu har angett.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Svenska Lokmannaförbundet (dom 1976-02-06,

Ser. A No. 20)

Målet rörde främst i vad mån en rätt för fackförening att sluta kollektivavtal kunde härledas ur artikel 11 i konventionen (skyddet för föreningsfriheten). Statens avtalsverk hade vägrat sluta kollektivavtal med Svenska Lokmannaförbundet. Lokmannaförbundet ansåg att förbundets rättigheter enligt artikel 11 därigenom blivit kränkta och att avtalsverkets handlingsätt också varit diskriminerande mot förbundet eftersom avtalsverket slutit kollektivavtal med flera andra stora fackföreningskollektiv och oberoende förbund. Domstolen, som konstaterade att Lokmannaförbundet på olika sätt kunde agera i förhållande till den svenska regeringen och att förbundet hade rätt att förhandla med avtalsverket, fann, liksom kommissionen, att någon kränkning av konventionen inte förevarit.

Schmidt och Dahlström (dom 1976-02-06,

Ser. A No. 21)

Målet rörde fackliga rättigheter. Klagandena var anslutna till SACO respektive SR. Dessa förbund hade deltagit i en konflikt på arbetsmarknaden som innefattat såväl strejk som lockout. Sedan konflikten avslöstes träffades kollektivavtal, vilket bl.a. innefattade rätt till retroaktiva lönepåslag, dock inte för medlemmar i förbund som varit uttagna i konflikten. Klagandena, som inte personligen varit uttagna i konflikt, klagade över att de inte erhållit de retroaktiva tilläggen och gjorde gällande att detta innefattade brott mot artikel 11 (skyddet för föreningsfriheten) och att de utsatts för en diskriminerande behandling i strid med artikel 14. Domstolen, som konstaterade att konventionen inte ger någon rätt till retroaktiv löneersättning, fann att klagandena inte på något vis förvägrats rätten att som medlemmar av en fackförening främja sina intressen och således att något konventionsbrott inte ägt rum.

Sporrong-Lönnroth (dom 1982-09-23, Ser. A No. 52 och dom 1984-12-18, Ser. A No. 88)

Målet gällde två fastigheter i Stockholm som under lång tid, 25 respektive 12 år, varit belagda med expropriationstillstånd och därtill knutna byggnadsförbud. Fastighetsägarna saknade enligt svensk lag möjlighet att få tid för tillstånden bestämd eller att få någon slags ekonomisk ersättning. Domstolen fann att dessa omständigheter i förening innebar en kränkning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet (skyddet för äganderätten). Domstolen fann också att artikel 6 i konventionen kränkts därigenom att fastighetsägarna enligt svensk rätt saknade möjlighet att få tvisten mellan dem och Stockholms stad prövad i domstol. Fastighetsägarna tillerkändes skadestånd av svenska staten med 800 000 respektive 200 000 kr. jämte ersättning för rättegångskostnader.

Skoogström (dom 1984-10-02, Ser. A No. 83)

Målet rörde samma fråga som målet McGoff, se nedan. I domen avskrev domstolen målet från vidare handläggning sedan regeringen och klaganden

* Hänvisningarna avser publikationen *Publications of the European Court of Human Rights, Series A: Judgments and Decisions*, Carl Heyman Verlag KG, Köln.

träffat förlikning. Enligt förlikningen åtog sig regeringen att vidta lagstiftningsåtgärder i syfte att bringa rättegångsbalkens regler i överensstämmelse med artikel 5 (3) i konventionen. Klaganden tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

McGoff (dom 1984-10-26, Ser. A No. 83)

Målet gällde hur länge en person får hållas frihetsberövad innan frihetsberövandet skall prövas av en domstol. McGoff var häktad i sin frånvaro, greps och placerades i häkte och förvarades där under 15 dagar innan häktningsfrågan prövades vid en förhandling i tingsrätten där McGoff var närvarande. Domstolen fann att denna tidsperiod överskred vad som avses med uttrycket "promptly" i artikel 5(3) i konventionen. I bestämmelsen anges att var och en som berövats sin frihet har rätt att bli ställd inför domstol "promptly". Domstolen fann således att denna artikel blivit kränkt. McGoff tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

Leander (dom 1987-03-26, Ser. A No. 116)

Målet gällde tillämpningen av bestämmelserna i personalkontrollkungörelsen (1969:446). Leander anställdes som vikarierande museitekniker vid marinmuseet i Karlskrona, som ligger i anslutning till örlogsbasen inom militärt skyddsområde. Efter en kort tid blev Leander uppsagd. Han informerades om att skälet härtill var resultatet av den personalkontroll som utförts beträffande honom. Han informerades dock inte närmare om vad som legat till grund för resultatet av personalkontrollen. Leander gjorde gällande att personalkontrollen inneburit brott bl.a. mot artiklarna 8 (rätten till skydd för privatlivet) och 10 (rätten till yttrande- och åsiktsfrihet) samt mot artikel 13 (rätten till ett effektivt rättsmedel för att påtala konventionsbrott). Europadomstolen fann enhälligt att någon kränkning inte förevarit av artiklarna 8 och 10. Domstolens majoritet fann inte heller att artikel 13 blivit kränkt eftersom Leander hade vissa möjligheter att anföra klagomål hos rikspolisstyrelsen och kammarrätten, då det gällde att få information om utfallet av personalkontrollen, samt hos justitieombudsmannen och justitiekanslern. Tre ledamöter, däribland domstolens president, fann dock att artikel 13 kränkts.

Pudas (dom 1987-10-27, Ser. A No. 125)

Målet gällde om det krav på domstolsprövning av tvister om civila rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i konventionens artikel 6 (1) gäller vid prövning av en fråga om indragning av trafiktillstånd enligt yrkestrafiklagen (1979:559). Pudas, som bedrev taxirörelse i Norrbotten, fick sitt trafiktillstånd indraget. Svensk rätt medgav inte att en sådan fråga kunde bli prövad av domstol. Domstolen fann att artikeln var tillämplig och att avsaknaden av domstolsprövning innefattade en kränkning av nämnda artikel. Pudas tillerkändes ideellt skadestånd med 20 000 kr. samt ersättning för rättegångskostnader.

Bodén (dom 1987-10-27, Ser. A No. 125)

Liksom i fallet Sporrang-Lönnroth gällde målet expropriationstillstånd och möjligheten att få en tvist om ett sådant tillstånd prövad av domstol. Eftersom någon sådan möjlighet inte fanns enligt svensk rätt fann domstolen att

Olsson (dom 1988-03-24, Ser A No. 130)

Målet gällde omhändertagande och fosterhemsplacering av makarna Olssons tre barn enligt lagen om vård av unga och huruvida de åtgärder som vidtagits av svenska myndigheter innefattade en kränkning av artikel 8 i konventionen (skyddet för familjefriden). Domstolen fann att beslutet att omhänderta barnen var berättigat men att placeringen av barnen i olika fosterhem långt ifrån det ursprungliga föräldrahemmet och långt ifrån varandra innebar en kränkning av artikel 8. Föräldrarna tillerkändes skadestånd med 200 000 kr. jämte ersättning för rättegångskostnader.

Ekbatani (dom 1988-05-26, Ser. A No. 134)

Målet gällde om de svenska reglerna för rättegång i hovrätt uppfyllde kriterierna i artikel 6 i konventionen, som bl.a. ger var och en åtalad person rätt att få sin sak prövad av domstol vid en "fair and public hearing". Ekbatani dömdes vid en tingsrätt för olaga hot till dagsböter efter sedvanlig huvudförhandling. Den hovrätt till vilken Ekbatani överklagat domen avgjorde målet utan huvudförhandling i enlighet med reglerna i den svenska rättegångsbalken och fastställde därvid tingsrättens dom. Domstolen fann att artikel 6 kränkts eftersom Ekbatani förvägrats muntlig förhandling i hovrätten. Ekbatani tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

Langborger (dom 1989-06-22, Ser. A No. 155)

Målet gällde om bostadsdomstolen genom sin sammansättning kunde anses som en opartisk domstol i den mening som avses i artikel 6 i konventionen i en tvist mellan en hyresgäst som inte var ansluten till Hyresgästernas Riksförbund och en hyresvärd som var ansluten till Sveriges Fastighetsäggarförbund. Tvisten gällde prövning av giltigheten av en s.k. förhandlingsklausul ingången mellan Hyresgästernas Riksförbund och Sveriges Fastighetsäggarförbund. Vid prövningen av målet bestod bostadsdomstolen av två juristdomare och två intresseledamöter utsedda på förslag av de nämnda intressorganisationerna. Europadomstolen fann att det inte fanns anledning att hysa något tvivel om intresseledamöternas personliga opartiskhet. Men de hade enligt domstolen nära förbindelse med de organisationer som nominerat dem och som båda hade ett intresse av att förhandlingsklausulen ej förklarades ogiltig. Europadomstolen ansåg därför att klaganden hade rimlig anledning att misstänka att intresseledamöterna hade ett gemensamt intresse som stred mot hans eget i rättegången och att den intressebalans som normalt ligger i bostadsdomstolens sammansättning därför kunde rubbas. Europadomstolen fann således att artikel 6 i konventionen hade kränkts. Langborger tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

Eriksson (dom 1989-06-22, Ser. A No. 156)

Målet rörde s.k. flyttningsförbud utfärdat enligt 28 § socialtjänstlagen (1980:620) sedan ett omhändertagandebeslut blivit hävt. Klagomål anfördes av barnets mor och barnet självt i första hand enligt artiklarna 6 och 8 i konventionen. När målet prövades hade flyttningsförbudet varit i kraft under sex år från det omhändertagandet hävts. Även om det ursprungliga

flyttningsförbudet varit motiverat, kunde enligt Europadomstolen det långvariga förbudet i kombination med umgängesrättsbegränsningar inte anses acceptabelt. Begränsningarna var f.ö. inte heller lagligen grundade. I dessa hänseenden fann domstolen att artikel 8 kränkts. Klagandena saknade möjlighet att få prövning i domstol av de beslutade begränsningarna i umgängesrätten. Denna brist fann Europadomstolen utgöra en kränkning av artikel 6. Klagandena tillerkändes skadestånd med 300 000 kr. jämte ersättning för rättegångskostnader.

Tre Traktörer (dom 1989-07-07, Ser. A No. 159)

Målet gällde indragning av utskänkningstillstånd enligt lagen (1977:293) om handel med drycker. Klaganden, ett aktiebolag som drev en restaurangrörelse i Helsingborg, fick sitt utskänkningstillstånd indraget. Klaganden gjorde gällande att beslutet kränkt bolagsmännens äganderätt och således artikel 1 i första tilläggsprotokollet samt att en kränkning också förelegat av artikel 6 därigenom att klaganden saknade laglig möjlighet att få återkallelsebeslutet prövat av domstol. Europadomstolen fann att en kränkning av artikel 6 förevarit i sistnämnda hänseende men fann att någon annan kränkning av konventionen inte förekommit. Klaganden tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

Allan Jacobsson (dom 1989-10-25, Ser. A No. 163)

Målet gällde huruvida ett långvarigt byggnadsförbud utfärdat med stöd av byggnadslagen (1947:385) innefattade en kränkning av klagandens äganderättsskydd enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet. Målet gällde också om beslut att inte ge byggnadslov innefattade en prövning av klagandens civila rättigheter så att klaganden hade en rätt enligt konventionen att få beslutet om förlängning av byggnadsförbuden prövade av domstol. Europadomstolen fann att någon kränkning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet inte förevarit men att avsaknaden av möjlighet till domstolsprövning av beslutet om förlängning av byggnadsförbudet utgjorde en kränkning av artikel 6 i konventionen. Klaganden tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

Håkansson/Sturesson (dom 1990-02-21, Ser. A No. 171 A)

Målet gällde prövning av förvärvstillstånd enligt jordförvärvslagen (1979:230). Klagandena hade av lantbruksnämnden och regeringen fått avslag på sin ansökan om förvärvstillstånd beträffande en jordbruksfastighet som de inköpt för 240 000 kr. Priset ansågs överstiga marknadsvärdet. I enlighet med bestämmelserna i jordförvärvslagen utbjöds fastigheten till försäljning på offentlig auktion varvid lantbruksnämnden förvärvade den för 172 000 kr enligt åsatt marknadsvärdering. Klagandena gjorde gällande bl.a. brott mot artikel 1 i första tilläggsprotokollet därigenom att klagandenas rätt till skydd för deras egendom blivit kränkt genom lantbruksnämndens och regeringens beslut. De påstod också att artikel 6 blivit kränkt eftersom de saknade möjlighet att få tvisten om deras rätt till fastigheten prövad av svensk domstol. Europadomstolen biföll klagomålen i sistnämnda hänseende men fann i övrigt att någon kränkning av konventionen inte hade förekommit. Klagandena tillerkändes ersättning för rättegångskostnader.

Mats Jacobsson (dom 1990-06-28, Ser. A No. 180 A)

Målet gällde främst om ett beslut om ändring av en fastställd byggnadsplan innefattade en prövning av en tvist om klagandens civila rättigheter på ett sätt som medförde att klaganden skulle ha rätt enligt artikel 6 att få tvisten prövad av svensk domstol. Europadomstolen fann att detta var fallet och att avsaknaden av rätt till domstolsprövning enligt de vid denna tid gällande svenska reglerna, innefattade en kränkning av artikel 6. Klaganden tillerkändes skadestånd med 10 000 kr. jämte ersättning för rättegångskostnader.

Skärby m.fl. (dom 1990-06-28, Ser. A No. 180 B)

Målet gällde främst om ett beslut om avslag på byggnadslov med hänvisning till rådande byggnadsförbud för det område inom vilket klagandenas fastighet var belägen, innefattade en prövning av en tvist om klagandenas civila rättigheter på ett sätt som medförde att klagandena skulle ha rätt enligt artikel 6 att få tvisten prövad av svensk domstol. Europadomstolen fann att detta var fallet och att avsaknaden av rätt till domstolsprövning enligt de vid denna tid gällande svenska reglerna innefattade en kränkning av artikel 6. Klagandena tillerkändes skadestånd med 30 000 kr. jämte ersättning för rättegångskostnader.

Nyberg (dom 1990-08-31, Ser. A No. 181 B)

Målet rörde omhändertagande av barn. I domen avskrev domstolen målet från vidare handläggning sedan regeringen och klagandena träffat förlikning. Genom förlikningen tillerkändes klagandena ersättning med 225 000 kr. jämte gottgörelse för rättegångskostnader.

Darby (dom 1990-10-23, Ser. A No. 187)

Målet gällde rätt till nedsättning av församlingsskatt enligt lagen (1951: 611) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan (dissenterskattelagen). Som förutsättning för skattelindring enligt dissenterskattelagen gällde vid denna tid bl.a. att den skattskyldige var mantalskriven i Sverige för inkomståret i fråga. Klaganden, som var finsk medborgare, var bosatt på Åland men arbetade i Sverige. Han var inte mantalskriven i Sverige men ansågs ändå, med hänsyn till den tid som han faktiskt varit bosatt i Sverige, vara skattskyldig i Sverige. Eftersom han inte var mantalsskriven i riket ansåg dock skattedomstolarna att klaganden inte kunde få nedsättning av församlingsskatt enligt bestämmelserna i dissenterskattelagen. Klaganden gjorde bl.a. gällande att denna rättstillämpning innefattade brott mot hans rätt till religionsfrihet enligt artikel 9 och att rättstillämpningen var diskriminerande mot honom såvitt gällde såväl hans rätt till skydd för religionsfriheten som äganderätten. Europadomstolen, som inte gick in på en prövning av religionsfrihetsfrågan, fann att en kränkning av artikel 14 förekommit därigenom att klaganden utsatts för en diskriminerande rättstillämpning vad gällde beskattningen. Klaganden tillerkändes skadestånd med 8 000 kr. jämte ersättning för rättegångskostnader.

